

פרשת תזריע

וביום השמיני ימול וגו' (י"ב ג'), קיי"ל דכל שאין אמו טמאה לידה אין מילתו דוחה את השבת, ואיפכא לא שמענו, כגון לקח שפחה מעוברת מעכו"ם ושייר העכו"ם הולד לעצמו, ואחר שנולד לקח ממנו גם הולד, אם כן אינו נימול לשמונה, יש לברר אם אמו טמאה לידה, שהרי לידה ולד עכו"ם, ונ"מ נמי לדם טוהר, וכן לענין דם קושי הסמוך ללידה, {ועוד כמה גווני כיו"ב ובמק"א נתבאר}.

וביום השמיני ימול וגו' (י"ב ג'), מרבינן מזה דדוחה שבת, ומקשים דהא בקרא דוביום הראות בו דרשי' מיעוטא, יש יום שאי אתה רואה, ואילו כאן אתי לרבוויא, ושמעתי שבפי' ר"ח פלטיאל כתב דשאני במילה דכתיב בפתח תחת הבי"ת שאינו מחובר לשמיני, משא"כ כאן בשו"א ודבוק, להראות דר"ל דיש יום שאתה רואה.

וביום השמיני ימול וגו' (י"ב ג'), ילפינן מיניה דדוחה שבת, והנה מיסוד מצות מילה יש גם כן דם הברית, {עיין רש"י שבת קל"ד א' ובמשכנות יעקב סי' ס"ג מחז"ל}, וכן כתב רש"י בשבת מקרא דזכריה ט' דדם בריתך, אם כן מי שביום השמיני אין לו סכין, ויכול להסיר הערלה בסממנים, ובלא דם, יש לו לדחות מצות יום שמיני, עד שיזדמן לו סכין, {אך צריך עיון עד כמה זמן יש לו להמתין בשביל זה, עיין חו"ב שבת קל"ה ד"ה וענין}, והנה בשבת לדעת רש"י כל חובל דמילה הוא משום יציאת נשמה, כי הדם הוא הנפש וגם בנצרך הדם חייב בשבת, ולהרמב"ם הוא משום מפרק, ומכל מקום כתבו האחרונים דלדעת הרמב"ם אע"ג שהרי אין שיעור כגרוגרת בדם שיוצא, ואם כן למה יש בזה משום חובל דאיצטריך קרא להתיר, משום דהכא אין צריך שיעור, דבהכי אחשביה, {ועיין בזהר דבדמך חיי חז' לדם מילה וחד לדם פריעה}.

ובתוס' ר"י הלבן תלמיד ר"ת כתובות ו' כתב בתוך דבריו דבשלמא בישול פתילה תיקון הוא כבישול סממנים וכו' אלא חובל במילה למה לי קרא הא אילו הוי אפשר למעבד בסם או בשאר העיקרין להסיר הערלה בלי חבורה מי לא הוי מצוה, הלכך השתא כשמחבל קלקול הוא ואפ"ה איצטריך קרא למימר וכו', ע"כ, וצריך לדחוק מאד דר"ל דמכל מקום אינו כל כך כעיקר מצות מילה, ועדיין צ"ע.

בענין מילה בשבת נחלקו הראשונים ואחרונים אם מותר לב' מוהלים למול בשבת או שרק אחד ימול ויפרע, {יש אומרים דשרי לכתחילה, ויש אומרים דאסור מדאורייתא עיין בפוסקים, ועיין מ"ב בשם הישועות יעקב דשלישי יכול לעשות המציצה, דלא כהחכמת אדם, ואאמו"ר זללה"ה לא הוי שביק להפריד במחט הערלה קודם המילה בשבת שעל פי רוב מוציא דם כי אם למוהל עצמו דחשיב כמעשה אריכתא, כמש"כ היעבץ דעושין כן בשבת ואולי נרמז גם בהא דעושין כל צרכי מילה, משא"כ אחר}, וכעת נדפס מחדש כתב יד מהר"א טקטין ז"ל בעל פתח הבית, במעשה שהתעצמו ב' מוהלים לפניו על זה, ואמר לו מהר"א להשני כיון שאתה פורע, זה שרי לכו"ע, ומה איכפת לך על חברך שרוצה לעשות החיתוך בלבד, וסומך על המקילין, ואתה את נפשך הצלת.

{אמר המעתיק זה לשון הרמב"ן בכתביו על פסוק זה גם את בדם בריתך וגו' רמז בכאן על עקבות המשיח שיהא הדור שכולו חייב ותשתכח תורה מישראל ותרבה החוצפה והעזות ולא תישאר בידם רק מצות מילה ובזכות מילה יגאלו, {וכ"כ בא"ע ורד"ק שם}, ואיתא בזהר דהשר של ישמעאלים ישאל שהרי גם הם מלים, וא"ל דגם אינון שליטין בארעא קדישא וכמא דגזירו דלהון בקרניא בלא

שלימו וכו' ואיננו יעכבין להון לבני ישראל לאתבא לדוכתייהו עד דישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל}.

וביום השמיני ימול וגו' (י"ב ג'), שאל הגרד"ח הכהן זללה"ה קטן שלא יאריך ימים, אי נמי שוטה או סומא לר"י {אם גם בשיש בו כרת פוטרו ר"י ממצות עשה}, אם מילתו דוחה את השבת, דיש לומר דעיקר המצוה כיון דבסוף אתי לכלל חיוב, {וכן בר"י בר יקר רבו של הרמב"ן כתב דהמטביל קטן מברך המטבילו, דסוף אתי לכלל חיוב כמו במילה דלא גרע מן התינוק שמברכין על המילה משום שיבוא לכלל חיוב וכו'} , וכבר נסתפק בזה המלא הרועים, {וכעת נדמ"ח מרדכי מכת"י הארוך המוזכר בפוסקים וכתב וז"ל רבנו יצחק בא בחלום לפני רבנו אפרים מריזבורק, שאל רבנו אפרים אותו תינוק שנולד בשבת וראו החכמות שנתחרש וחרש פטור מכל המצוות, מהו למולו בשבת, והשיב לו אסור, וטעמא דלא יבא לעולם לכלל מצוות, אע"ג דיש לחוש שמא ישתפה, מכל מקום רובם לא יתפקחו ומילתא דלא שכיחא הוא, ולא דמי לקטן שאע"פ שאינו בר מצוות יבא לכלל מצוות, ושאל לו מה הדין אליבא דר' מאיר דחייש למיעוטא, והלך, ר"ל שנתעורר, אך י"ל דברי חלומות וכו', ועי' מש"כ בהלכות תענית בכורים כע"ז, ומיהו אם המוהל יכול למול רק אחד, ימול את התינוק הפיקח ולא את השוטה}.

א.ה. אעתיק כאן עוד בענין מילה, הנה האב מצווה למול את בנו, עד שיגדיל, ובפיה"מ פרק י"ט דשבת כתב דמשהגדיל פקע גם חיוב אחרים, {היינו כל יחיד ויחיד דמה שבית דין חייבין לאו דוקא הוא, כמש"כ הרא"ש}, אלא שהוא ככל מצות עשה שבית דין כופין עליה, ועוד שהגדיל, ועד שהגדיל משמע במקנה דגם אשה חייבת ככל יחיד, ובמהרי"ט קידושין לא משמע כן {ועי' חו"ב קידושין, ואיכא מילי דגם שוטה משהגדיל הוא לעצמו, ואין מעשה ידיה של בת לאב ועוד}, וקטן שוטה שמא משהגדיל נמי פקע חיוב אב מיניה, אף דבשוטה אין נ"מ במנין שנותיו, מכל מקום כיון שהגדיל פקע חיוב האב.

עוד בענין מילה קיי"ל דמי שיש לו ב' ערלות זה על גבי זה, {עי' מאירי יבמות ע"ב ובמג"א של"א}, אין מילתו דוחה שבת, והשיב אאמו"ר זללה"ה דאף אם כבר הוסרה ערלה אחת נמי אין הסרת השניה דוחה שבת, וכן לא הותר פריעה, {וזה גם ככל מילה כגון שמל קודם עלות השחר אין הפריעה דוחה שבת דרק מילה כתיקונה התירה תורה וכן בנולד מהול אין הטפת דם ברית דוחה שבת}, ונדמ"ח כעת כת"י מבן הקרבן נתנאל על שבת וכתב שם בשם מוהל אחד דמוהל מומחה יודע בטוב להבחין שיש שם ב' ערלות, ולא יכשל בחילול שבת בשוגג, {ועי' בספר זכר יצחק סי' א'}, והנה זה דבר שאינו שכיח כלל ואין צריך לחוש לזה.

בדין נולד מהול יש להעיר שזה דבר שלא בנמצא כלל ובמנחת אלעזר כתב שמל לאלפים ולא נמצא אחד מהן מהול, {רק יש שמקצת מהול הוא וכידוע שצריך הכרעת חכם גדול בזה אימת דוחה שבת, ועי' בב"מ או"ח של"א}, ובספר פחד יצחק מביא מעשה משנת תע"ג ושנת תצ"ה שהיה שנולד מהול לגמרי, וצו החכמים, לברך להטיף דם ברית.

וביום השמיני ימול וגו' (י"ב ג'), אמר המעתיק אעתיק לשון החו"ב בסנהדרין נ"ט ב' בענין זה, וז"ל ההוא למישרי שבת הוא דאתא, ר"ל כל מצות שמיני, דאברהם נצטוה בן שמונת ימים, והיינו משמיני ואילך, והמל בתשיעי לא הפסיד אלא זריזין מקדימין, אבל משנתנה תורה נתחדשה מצות ביום השמיני, {ומיהו לילה גם קודם מתן תורה נתמעט כמ"ש תוס' שבת קל"ב א'}, וגמרא נקט שבת לרבנותא, ולפ"ז ניחא שהוצרך לשנות כל המצוה ולא רק היתר שבת.

אמר המעתיק אעתיק מפּי הגר"א שנדפס מכת"ק בפּי לספר יצירה בענין ברית מילה, וזל"ק אומר לך מהו ענין ברית והוא אדם שיש לו אוהב כנפשו ורצה שלא יפרוש ממנו, אבל אי אפשר להיות אצלו תמיד, נותן לו דבר שכל מגמתו ותשוקתו אליו, והם נקשרים על ידי הדבר ההוא, אע"פ שנוטל ממנו את הדבר, מ"מ כל מחשבתו שם הוא, ולשון ברית הוא הבטחה שעל ידי הדבר ההוא ודאי לא יתפרד ממנו, וזהו ענין לשון כריתה שכורת ממנו דבר הדבוק לו ונותנו לו, וכן הוא הקשת שהוא דבר מאצלו יתברך, וכן התורה והמילה הם דברים אמצעים בין הבורא ית' ובין ישראל, וכל זה לפי שאין יכולת להשיגו בעצמו ית"ש, וכן היו צריכין ישראל במשכן ומקדש לאמצעים, כמו ארון וכרובים, ונקרא ארון הברית, הכל לפי שאי אפשר להשיגו רק על ידי אמצעים ולכן אמרו על דרך זה, נכרת ברית.

זאת תורת וגו' (י"ב ז'), נביא בכאן חידוש בענין יולדת, דהנה קי"ל אשה שילדה ה' ולדות כיון שהביאה קרבן אחד מותרת בקדשים ואך חייבת להביא אחר כך עוד ד' קרבנות, {ובכולן החטאת קודמת לעולה אף שכבר אינה מכשירתה, וכן במצורע כה"ג הרי האשם לעיכובא שיקרב תחילה אף שאין השני מכשירו ומתירו לקדשים עי' חו"ב זבחים צ' בזה}, אם כן אשה שילדה ליעקב חמשה בנים, הביאה קרבן אחד על ראובן ומותרת בקדשים, אחר כך הפרישה קרבן נוסף על שמעון, אחר כך ילדה בן שישי ליעקב, אחר כך הקריבה את קרבנה על שמעון, חידש בחזו"א כריתות, דאסורה עדיין בקדשים, כיון דקרבנה על שמעון לא בא כקרבן המכשירה לקדשים רק כתשלום חוב, אין בכוחו לטהרה לקודש על לידת בנה השישי, {וכן בקרבן דזב ומצורע}, - ומדבריו למדנו דאם כהן בא להקריב ובא לפניו יולדת שמכשרתה לקודש, ויולדת שמביאה על הולד השני כשכבר הותרה, הראשונה קודמת, ובלאו הכי נמי מסתברא כן.

זאת תורת וגו' (י"ב ז'), בגמרא ילפינן מזה דגם קטנה ושוטה אפשר להביא עליה קרבן מחו"כ ואין צריך דעת, ופריך בגמרא וכן בירושלמי סוטה וקטנה מי ילדה הא קטנה אם נתעברה לא אתי לכלל לידה, שלבסוף ימות הולד, ותמהו האחרונים מאד והרי גם על הנפל חייבת בקרבן, עי' סדרי טהרה וחידושי הגרע"א ועוד, ומכאן יצא בעל המצפה איתן נדרים ל"ה לחדש דין מחודש מאד מן הגמרא, דולד אם יבא אליה ויאמר שלבסוף לא יתקיים אין חייבין עליו קרבן, אבל הראוני בתורי"ד נדה כ"ג דאה"נ, וגמרא עדיפא לה לאוקמי בשוטה, הנה פשיטא ליה דחייבת בקרבן, {והגרע"א ז"ל דן בפחותה מי"ב שנתעברה בקידושי ביאה אם הוי קידושין מן התורה, אבל לא אם בסוף לא חי ל' יום}.

ועי' ירושלמי סוטה ריש פרק ג' דשוטה אינה צריכה רק חטאת העוף, שזה מעכבה מקדשים, ולא עולת העוף, ואם כן הוא הדין חמש לידות בחד סגי עי' יעיר קינו ריש קינים, ושמא אפילו זבה שהגדילה אינה צריכה חמש חטאות ובחד סגי, - ובכל זבה ויולדת אם העולה חייבת מספק עי' רש"ש נזיר נ"ט ובתשובות אהל משה באורך.

אדם כי יהיה וגו' (י"ג ב'), כשבא אצל קרבנות כתיב אדם כי יקריב מכם אבל כשבא להזהיר על הנגעים לא כתב מכם אדם שישראל חלק להם כבוד ולא הזכירן ברעה, {תנחומא הובא בילקוט ב' סי' רל"א עי"ש באורך}.

והובא אל אהרן הכהן וגו' (י"ג ב'), הוא הדין אם לא הובא כמו קטן בן יומו עי' חו"ב נגעים, {ועי' אבן עזרא שמוכא בע"כ}, והנמנע עובר בלאו וכן בעשה כמש"כ רמב"ן בפרשת כי תצא, ויש לו לזרז עצמו עי' חזו"א שלהי נגעים, ובספר בנין ציון הוכיח מהא דבט"ו באדר מטהרין את המצורעים דיכול

להמתין, וכבר כתב בחו"ב קידושין כ' דכל הנשנה במתני' דשקלים ר"ל רק דצרכי רבים דהיינו כל מה שעושין בית דין במועד, עושין גם בט"ו באדר, אף שהוא יום פורים, וכן כתב הרש"ס שם, אבל ודאי דכל הנשנים שם הכונה שגם אז עושין דצרכי רבים מיקריא, וגם תמיד נעשים, ורבים טועין בזה ועי' מלאכת שלמה, וכיו"ב נזיר אינו ממתין לסיום הנזירות לגילוח הנתק.

ועי' בחו"ב דגם כהן יכול לראותו, ולטמאו, בלא רצונו, {אלא אם כן אומר שאינו חכם דיו}, ובזהר איתא ובא לא כתיב אלא והובא דכל מאן דחמי ליה אתחייב לאקרובי קדם כהנא, - ועי' תשו' מהר"ם חביב והלק"ט דיש לומר דכהן שנולד בו נגע והראהו למומחה גמור, י"ל דיכול לומר על עצמו, ועי"ש עוד בכ"ז.

נגע צרעת כי תהיה וגו' (י"ג ט'), איתא במדרש ד' מראות אלו לאומות העולם הם, והנה אין העכו"ם מטמאין בנגעים, רק ר"ל דלעתיד לבוא ילקו העכו"ם בנגעים כדאיתא בתנחומא, והם לא יתרפאו לעולם, {כן כתב הגאון הנודע ר' פנחס מיכאל בעל לקט הקוצרים בספרו דברי פנחס על הש"ס}.

כולו הפך טהור וגו' (י"ג י"ג), שמעתי בשם רמ"א שכתב דתו ל"ל תקנתא מחומר טומאתו, ועי' ח"ח על התורה שכתב דכיון שהושפל כ"כ כבר נכנע.

ואיש או אשה כי יהיה בו נגע וגו' (י"ג כ"ט), הנה נגע דקרא אינו נגע דעלמא המזהם ומדבק כל סובביו והמה מרוחקים מן הבריות כהך דכתובות ע"ז, שהרי הפך כולו לבן טהור, וגם ישנו באבנים ובבגדים, וכן נתק נמי מטמא, {עיין פירוש המשניות פי"ב דנגעים משנה ה' ובס' הי"ד}, וכן משהו כגריס טמא, אלא שענינו שלקוּתא זו אות ורמז הוא מן השמים כי הוא נלקה בעור, וסופו להיענש בחולי ממיני הצרעת הקשים אם לא ישוב, ופרעה שנוגע בנגעים גדולים הוא לשון מושאל שהוכה בראתן כדאיתא בב"ר, ונגע הוא כולל כל לשון הכאה כמו עוד נגע אחד, ונגע לא יקרב באהליך, אמנם בראשונים הזכירו מהמדרש דהמצורע מסוכן ויושב בדד וכו' עיין בבעלי התוס', ורמב"ן גבי אשת לוט ובריש תזריע ועוד, מכל מקום עיקר הכונה שיש כאן כעין אזהרה על העתיד.

ונעמן היה לו צרעת של חולי שהבריות בדלות ממנו כדכתיב ביה לאסוף אותו וכו', שהרי בעכו"ם אין טומאת נגעים, וע"כ שמה שהיו בדלים ממנו היינו מפני שהיתה צרעתו מזהמת ומדבקת, ומאי דכתיב בגחזי ובניו מצורע כשלג היינו נמי ממיני הצרעת בלקוּתא חיורתא שהבריות בדלים ממנו, ובגמרא קרי ליה תחיית המתים שריפא את נעמן שהרי המצורע חשוב כמת וכמדומה שאין לו רפואה כעין שחין מצרים, ומצאתי שכן כתב התומים על ההפטרה, {וכן כתב בנחל אשכול על מועד קטן עיי"ש}, ורש"י בנ"ך הזכיר דהיה צריך שילוח, וצריך לדחוק ולפרש דהיה גם כן מצורע דקרא, א"נ שנהגו לשלחם כמו מצורע, {עיין תורע"א ספ"ק דכלים ובאחרונים שם, אך להאמור נשתלח גם מכל הישוב, שוב ראיתי במהרי"ט אה"ע ב' סי"ד באורך וג"כ נראה כן, ועי' תשו' מהר"י בן לב שכתב שיש לברר אם אמנם האדם ההוא הוא מצורע ומחולי הצרעת, או שחולי אחר הוא}.

ובהאי ענינא אמרינן בגמרא שאלישע הלך להחזירו בתשובה ואמר לו שהחטיא את הרבים וכו', והנה נתלה בזה כי לא היה חפצו לשוב, דודאי אין דבר העומד בפני התשובה עיין חו"ב חגיגה י"ד גבי אחר כעיי"ז וכ"כ השל"ה, וכתבו המפרשים שנתחרט על שהענישו בצרעת שעל ידי זה נדחה מלבא בקהל ד' בהיותו מבודד מעמו, ויכול היה להשית עליו עונש אחר, וכש"כ אם דין מצורע עליו הרי כבר אסור הוא בתפילין כל ימי חייו, וכן בטל הוא ובניו מקרבן פסח וראיה וכו', אבל כ"כ דנראה שהיה רק חולי,

ויתכן קצת ראייה לזה דלמאן דאסר בתשמיש המיטה גם בימי חלוטו א"כ הרי קללו אלישע לדורותיו והיאך יעמיד תולדות, אבל אם יכול לישא בדוחק או כיו"ב מצד ההלכה ניחא, ויל"ד.

והנה הקוצץ בהרתו שקנסוהו חכמים (כדאמר בכורות ל"ד ב'), הרי הוא נשאר מחוץ למחנה וכו' ופטור מפסח וכו' ולא חשו לזה חכמים, דגם צפרים אינו יכול להביא, ולא דמי לאין לו בהן יד דרק מקרבן אימעוט, וכן אסור בתגלחת כל ימי חייו.

ואחר זמן רב ראיתי בזה דברים ברמב"ן ד"ה והתורה וד"ה וזה דעת, והנה אנהרינהו רבנו ז"ל לעיינין דבאמת המראות שדיברה בהן תורה עדיין אינם צרעת גמורה, אך יש לחוש שסופן יגיעו לידי החולי האמיתי של הצרעת כמו שאומרים הרופאים, ודכתיב צרעת היא יתכן {ר"ל עלינו לחוש} שהיא כבר צרעת גמורה, ועיי"ש עוד בזה, וכן ביאר ז"ל ענין חולי הנתק, ומיהו בבתיים ובגדים ע"כ הוא רק כעין רמז והתראה, והשתא ניחא הכל שכשהוא מוחלט אמרה תורה שכבר החל החולי להשתרש בו, ויש לבני אדם להיבדל ממנו.

נתק הוא (י"ג ל'), א.ה. אעתיק עוד בזה ממש"כ במקום אחר, עי' חזו"א נגעים ס"ג סק"ד שכתב שהנתק הוא ענין פתאומי, ואפשר לעמוד עליו שנופל כל השער בבת אחת וכו' עיי"ש, ועי' בחו"ב נגעים ס"ז סקי"א באורך מהו ענין הגילוח מדברי הראב"ד והרמב"ן, אך כפשוטו הגילוח רק סביב הנתק, אך י"ל דל"ד משום הכרת הפשיון הוא עיי"ש, ועיי"ש אם גם בכל הנגעים איתיה ללאו דחיבול בבשר הסמוך לנגע, שזה גורם לצמיחת השער עיי"ש.

והתגלח ואת הנתק לא יגלח וגו' (י"ג ל"ג), עיין בחו"ב סוכה ו' דמואת הנתק יש ללמוד דבכל "את" הוא הסמוך לו עיי"ש, וכמו בעור שור הנסקל ושער בטבילה וטובא כיו"ב, וזה לשון החו"ב בסוכה שערו נמי דאורייתא נינהו דכתיב ורחץ את בשרו במים את הטפל לבשרו, יש להעיר דאשכחן בקרא בהדיא דאת מתפרש הסמוך, בקרא דתזריע והתגלח ואת הנתק לא יגלח, דפירושו דהסמוך לנתק לא יגלח, דעל הנתק לא שייך גילוח שהרי ניתק שערו, וכמו שכתב הרמב"ן שם מן התורת כהנים, וכן בתרגום.

וזימנין דלכו"ע את אתי לרבויה עי' מש"כ בס"פ לך לך, וכמש"כ רש"י סוטה י"ב מקרא דלא שלח יעקב את אחיו דר"ל עם, על קרא דהתם.

והתגלח וגו' (י"ג ל"ג), הוא מצות עשה, וגם בנזיר שהוא מצורע עשה דוחה לא תעשה מיהו היינו רק מעט שערות סביב לידע אם פשה עיין חזו"א נגעים ונזיר, ועיין חו"ב נגעים בכ"ז, ובאמת כן הוא להדיא בראשונים וברע"ב רפ"ג דמועד קטן דלא תנן גילוח הנתק במועד דהוא דבר מועט, ומש"כ בבעל הטורים {הובא בחזו"א} דאות ג' דתיבת והתגלח היא ג' רבתי לרמז דבעינן גילוח גדול, אין ר"ל כאן, רק דיש ג' הצריכין גילוח גדול ונרמז כאן, וכ"ה בקמאי מכת"י הנדמ"ח למועד קטן.

ועיין חו"ב הנ"ל מדברי הראב"ד, ועיין רמב"ן על התורה דבפשוטו ר"ל הנתק עצמו וה"ק לא יגלח לא יעביר תער כדרך המגלחין, {ועיין חו"ב יומא ס"א דיש לתמוה מה שייך לשון גילוח בנזיר ממורט, אבל למש"כ הרמב"ן לפשטיה דקרא קרי ליה גילוח להעברת תער על מקום הקרחה}, והנה צריך עיון וביורור אם כונת הרמב"ן דמ"מ יש להימנע מלהעביר תער על מקום הנתק עצמו, וכפשטיה דקרא, אך מדלא כתב והנתק רק כתב נמי ואת, ע"כ לדרשא אתי, או"ד קרא רק בצדדין קמיירי.

והצרוע אשר בו הנגע וגו' (י"ג מ"ה), הנה המצורע מצווה כאן בג' דברים, א. בגדיו יהיו קרועים, {ובפשוטו היינו שחייב במעשה קריעה, וכהן גדול נמי קורע כמש"כ הרמב"ם פ"י מטו"צ דעדל"ת, והיינו שחייב לקרוע, ועיין באחרונים בזה ובמק"א נתבאר, ועיין חו"ב מועד קטן ט"ו אם גם במחליף בגדיו}, ב. וראשו יהיה פרוע, דהיינו גם שאינו מסתפר, {והנה סתם ראשו אינו כולל הזקן כדחזינן בנזיר ועוד, אך שמא כאן הכל אסור עיין מועד קטן שם, ועי' מאירי נזיר מ' ב' ולכאו' משמע דזקני שרי}, וגם שאסור לו ללבוש מצנפת שהיא לפאר לאדם כדכתיב בהו לכבוד ולתפארת, דבבגד כשבא ללבושו נצטווה לקורעו, {מיהו בגדים הפטורים באבל פטורים גם כן כאן}, ומגבעת אסרה תורה ללבושו, ג. ועל שפם יעטה, שיתעטף ראשו, והרמב"ן בתורת האדם השיג על הריצ"ג שכתב שגם אבל חייב בזה (עיין רד"ק יחזקאל כ"ד י"ז) דאין תלמודו מתחוויר דיכול האבל ללבוש מצנפת חשובה, אך צריך לעטוף ראשו בטלית, או על גבי המצנפת או תחתיו, ושמעתי לשאול דהרי בתורת כהנים איתא ראשיכם אל תפרעו יכול מן הכובע וכו' ופירש בזית רענן שיהיה אבל חייב בזה, ש"מ דבעלמא אסור, אבל נראה דר"ל דשמא נאמר שיהיה צריך להסיר המצנפת קמ"ל דלא דהאבל אינו צריך לעשות זאת, ושמא אדרבה הרמב"ן למד דין זה מכאן, והריצ"ג למד מזה לדעתו, ומכל מקום קצת קשה שלא הזכיר התורה כהנים.

והצרוע אשר בו הנגע וגו' (י"ג מ"ה), במועד קטן י"ד מרבינן מינה לכהן גדול, ועיין ברמב"ם פרק י' מטו"צ דמייתי לדרשא דעשה דוחה לא תעשה, והענין דאחד הטעמים דכהן גדול מוזהר בקריעה הוא משום מעלתו וגדולתו ותפארתו של כהן גדול שיהיה תמיד בהידור ובכבוד כמש"כ בספר הבתים, והוא שלוחא דידן לעם ישראל, וס"ד דיהיה אסור בביזוי זה, קמ"ל דצריך לקרוע, {ואית ביה נמי מכלל עונש הצרעת שיעשה כן, וכמו דנחית דרגא בחטאת דע"ז עיין במש"כ בפרשת שלח}, ועיין הוריות י"ב כהן גדול שנצטרע וכו'.

בדד ישב מחוץ למחנה וגו' (י"ג מ"ו), עיין קרבן אהרן ומלבי"ם דשרי למצורעים אחרים לישב עמהן, וכ"כ החיד"א בספר צוארי שלל פרשת מצורע דכ"ה בתורת כהנים דיש מפרשים כן עיין קרבן אהרן שם, אבל בראב"ד בתורת כהנים כתב על הא דאמרו שם בדד ישב לבדו ישב נ"ל לפרשו שיהיה כמנודה שאסור בד' אמות שלו, {וגם מנודה אסור במנודה אחר}, ומכאן למדו חכמים שהמצורע הרי הוא כמנודה, {ועיין שיטה הנדמ"ח מועד קטן י"ד ב' שכתב דמצורע קיל ממנודה לענין לישב בד' אמות שלו}, ועיין מל"מ פ"ז מהיו"ט דנתחדש וטמא טמא יקרא שיתרחקו מלהיות עמו בצוותא, ועיין רמב"ן פרשת וירא פסוק י"ז שכתב כי הראות באויר הדבר וכו' יזיק מאד וידביקם וכו' ולכן יסגר האיש המצורע וישב בדד וכו', ונתבאר לעיל.

א.ה. ז"ל המזרחי כאן על מש"פ רש"י בדד ישב שלא יהיו טמאים יושבים עמו, אבל בתורת כהנים שלפנינו כתוב יכול יהו שני טמאים עמו, תלמוד לומר הוא, הוא בדד ישב ואין שני טמאים עמו, ופירש רבינו ישעיה הראשון ז"ל שני טמאים, הם הטמא מת והזב, שטמא מת טעון שלוח ממחנה אחד בלבד, שהוא מחנה שכינה, וזב משני מחנות בלבד, שהן מחנה שכינה ומחנה לוייה, ומצורע משלש מחנות גם ממחנה ישראל.

ורבינו אברהם זוטרא מתיווץ פירש יכול יהיו שני טמאים יושבים עמו, פירוש כיון דדרשינן בדד ישב לבדו ישב, אין לי אלא זה בלבד, מניין לרבות שאר המנוגעין, תלמוד לומר טמא בדד ישב, שיהו שאר המנוגעים יושבים עמו, יכול אף השני טמאים הכתובים עמו בפסוק וישלחו מן המחנה, דהיינו זב וטמא

מת, ישבו עמו, תלמוד לומר הוא, המנוגע נדחה חוץ לשלש מחנות, ואין השני טמאים עמו, אית דמפרשי האי דדרשינן הכי, להציל זב וטמא מת משלוח חוץ לשלש מחנות, הוא לומר שאינן מחוייבים לצאת חוץ לשלש מחנות אלא המנוגע בלבד, ואית דמפרשי לאוסרן הוא דאתא, לומר שאין להם רשות לישב עמו, ואף על גב דשאר טמאים נמי משתלחין, כגון בעל קרי ובוועל נדה, הנהו מרבויה דכל נפקי, כדגרסינן בפסחים זב וכל זב לרבות בעל קרי, טמא וכל טמא לרבות בוועל נדה.

מחוץ למחנה מושבו (י"ג מ"ו), ילפינן מזה שמצורע עובר אינו מטמא, והנה דעת הרמב"ן והריטב"א דבבית הכל טמא מיד, ודוקא תחת אילן בעינן שיעמוד, ועי' חו"ב נגעים וברכות כ"ה, אבל כבר כתב הגרע"א בגי' הרמב"ם דהר"ש והרא"ש פליגי וכ"נ ברמב"ם, ועיין מאירי בעדיות ובברכות שזהו העיקר וכתב על הפסד דעה זו שלא כתבו כן דהעיקר דגם בבית צריך שהיה, וכן דעת הגר"א דהעיקר כרבותינו הצרפתים והוא הר"י וכהרמב"ן, ויש לתמוה טובא דהר"ש גדול תלמידי הר"י וכן הרא"ש בסוגיא בדוכתה לא הביאו כלל דעת הצרפתים הנ"ל, דבבית אין צריך שהיה כלל, {מיהו מצינו דזימנין כשהתלמיד נוטה מדעת רבו לא מייתי כלל דעתו כמש"כ במק"א}.

והנה מה שמטמא המצורע ביושב תחת האילן הוא מדאיתקש למת, ותמה הגרע"א ז"ל ב"ב ט' א"כ למה אינו מטמא באהל, וכבר תמה כן בתוס' הרא"ש נדה ל"ה א', וע"כ צ"ל דאיכא שום ילפותא לזה.

והראה את הכהן (י"ג מ"ט), עיין חזון איש די"ל דאין צריך כלל לראות, וסגי שהחכם אומר לו אמור טמא, ועיין חו"ב שכן מבואר במאירי שדן בסומא שאומר לו החכם אם מהני, ואם כן אין צריך שיעמוד בצידו ממש, אם כי יש לומר דכל שאינו יכול לראותו לא מהני עיין מאירי הנ"ל, ולענין אם אמר שיחול אמירתו לאחר זמן צריך עיון, ובמהרי"ל דיסקין כתב דאפשר לטמאות על תנאי.

צרעת ממארת וגו' (י"ג נ"א), הרמב"ן בהוספות למ"ע בסה"מ הביא מהתו"כ דילפינן מזה איסור הנאה דאו' מבגד המוחלט, ומרבינן נמי למוסגר, אלא דקיל מוסגר ממוחלט, שאם עשאו מוכין פקע איסור מיניה, וצ"ל דקים להו לחכמים דכיון דאתיא מרבויה קיל טפי, ועי' בר"ש ספי"א דנגעים דלא מיירי רק בשכבר צריך לטהרו או לקורעו מן הבגד, אלא אפילו בתחילת הסגר נמי נאסר בהנאה, {ולאפוקי מפ"י רבנו הלל לתו"כ דמיירי כשלא הפך את עיניו ולשריפה קאי, אבל בסתם הסגר לא נאסר}.

ומה שיש לתמוה מד' תו' ערכין כ"א דמשמע דמוסגר קיל עי"ש מדברי רש"י ביבמות, וע"כ לדחוק הל' מאד ולפרש דמוסגר כיון שחתכו קיל טובא ול"ד למוחלט, אבל לכו"ע גם מוסגר אסור בהנאה, ושאני מוסגר דאתיא מרבויה, {דברי הנקודת הכסף יו"ד סו"ס רכ"א צע"ג דמפורש בתו"כ אה"נ והובא בר"ש ורמב"ן הנ"ל, וכדמשמע ממתני', וכעת ל"ע בזה}.

וסר מהם הנגע וגו' (י"ג נ"ח), בפשוטו ה"ק אם אחר הסגר ראשון סר הנגע מטבילו ודיו ואינו צריך הסגר שני כלל, אלא אם כן לא סר, והמבארים סתמו הדברים, ונתבאר באורך בפרק י"א דנגעים עי"ש.

א.ה. זה הלשון שם בנגעים, נגעים פי"א, כפי הנראה ברש"י על התורה קרא דסוף פרשת תזריע מתפרש דאם ביום ז' הראשון כובס על פי כהן {דאם כובס בלא ציווי הוי כנתכבס על ידי קוף דאינו נטהר} ועבר לו הנגע הרי זה מטבילו וטהור, ואינו צריך תו' הסגר, אם כן קרא הכי פירושו וסר מהם הנגע, כחוזר לענין ראשון, דאם כשנראה אחר הסגירו כדת ז' ימים, וביום ז' כיבסו ועבר וכובס שנית

דהיינו טבילה כמש"פ רש"י והסמ"ג ובא"ר פי"א בשם התרגום טהור, ולכאורה גם כונת רש"י חולין ל"א ב' כן, אלא דעל כרחינו נמי לבאר דינו כשלא עבר על ידי כיבוס ואז ממתנינן בהסגר שני, {ולכאורה אם כיבסו כמה פעמים או בריבוי סממנים ואחר כך עבר (אם יש כיו"ב), הרי זה כדין קוצץ בהרתו, ומה שעשה עשוי וצ"ב}, וצריך עיון במש"כ אאמו"ר זללה"ה שם בזה.

ועיין רש"י חולין שם דדרשינן מקרא דשנית דהרי זה כיבוס וזה טבילה, וע"כ דהכי קאמר דהטבילה הוקש לכיבוס דבעינן כונה, ועיין אבן עזרא שפירש קרא כפשטיה דבעי ב' פעמים כיבוס, וכנראה משום דאין מקרא יוצא מידי פשוטו שאחר שראה שעבר צריך עוד פעם כיבוס, ולמצוה, ואחר כך צריך טבילה, ואולי משום דבחז"ל לא נמצא דין זה דהשני הוא לטבילה ס"ל דקרא כפשטיה, וטהר דכתיב הוא על ידי טבילה, {עיין מגילה ח' ב' דוטהר בעלמא הוא לדרשא}, ומתפרש הכי וכובס לדעת, וטהר שהוקש לכיבוס דאיהו נמי בעינן ביה כונה, ובתוס' הנדמ"ח על התורה כתב על פרש"י דהוא טבילה והטעם שכבר הוסר הנגע בכיבוס ראשון אם כן למה לי כיבוס שני אם לא לטהרו, לכך פי' כתרגומו.

וראיתי בשם הבכור שור על התורה דכל שנטהר על ידי הסגר לעולם בעי אחר כך טבילה דבימי הסגר נמי טמא מיקרי וטומאה בכדי לא פקעה, וכמדומה שכן כתב אאמו"ר זללה"ה בנגעים, ועי' חזו"א נגעים סו"ס א'.

הפטרת תזריע.

ואיש בא מבעל שלישה וגו', בכתובות ק"ו א' אמרו דאלישע אף שהיו לו תלמידים רבים מאד, בעידנא דריתחא לא הרבה בתפילה וכו', ועי"ש בחו"ב בכונת הגמרא דלעולם יש אפשרות ביד הצדיקים להתפלל ולהוסיף ברחמים עד שייענו וכעין חוני המעגל ורבא וכו', מכל מקום בעידנא דריתחא לא עשו כן כש"כ אנן וכו'.

ואשלחה ספר אל מלך ישראל וגו', {אגרת בלשון המקרא, כמו ספר כריתות}, הנה הנערה אמרה לו כי הנביא בידו לרפאות, אך חשש המלך כי בראותו אור פניו וקדושתו ונס הריפוי יעזוב את העולם הזה ודעימיה ויתגייר, ולכן ביקש המלך שמלך ישראל ידבר עם הנביא, ואמנם לא יצא אליו לחוץ, עי' רד"ק ועי' חיד"א לנ"ך בכל זה, ואחר כך כשנרפא כבר ראהו, ואלישע ידע כל זה.

והנה נשבע לו שלא יקח ממנו, ומה שהפציר בו עוד אחר השבועה כתבו המפרשים שיהיה זה בשביל תלמידיו, וגם זה מיאן לקחת.

והנה מפלאות תמים דעים מכוחו של יצר שגחזי רץ אחריו ונשבע בשם ד' יתברך שיקח ממנו, וגבר עליו יצרו, אחר שידע כמה נלוז הדבר ושיהיה בזה חילול שם שמים גדול ועוד שהרי שפיר ידע רוח הקדש של אלישע, מכל מקום קפץ ונשבע שיקח כדי שלא יוכל להתחרט, {ובאמת נעמן לא האמין וביקשו להישבע וגם שלח שלוחים עמו כדכתיב בקרא, ולא שלח אלישע לנעמן להכחיש הדבר כי אז יגדל החילול השם יותר ושב ואל תעשה עדיף}, ואמרינן בספרי מובא בילקוט בפרשת קריאת שמע כשם שהצדיקים משביעין יצרם שלא לעשות, כך הרשעים משביעין יצרם לעשות שנאמר בגחזי חי ד' כי אם רצתי אחריו, ועיין מש"כ בפרשת קרח דאון בן פלת אמר לאשתו מה אעשה שכבר נשבעתי להם וכו', שחשש קרח שמא יטהו היצר טוב, והדברים עתיקין, ובזהר תזריע איתא בגין דפלחת לי,

שימושא דילך לא הוי למיגנא (פי' לחנם), תהא מיתה דילך בעלמא דין, ובעלמא דאתי לא, וזה דלא כתלמודן.

{ איתא ברא"ש בדרשות בשם ר"א, דנרמז מעשה אלישע בתורה, דכתיב נגע צרעת מתחיל בנון ומסיים בנון, וכתיב נחנו נעבור ומסיים בנון דכתיב ירדן, ונעמן מתחיל וגומר בנון, וכתיב נביא בקרבך ומסיים בנון ורמז שנטהר על ידי הנביא }.

בספרי זוטא איתא שאמרה לגבירתה שיש קרבן עשיר וקרבן עני וכך מטהרין העני וכך את העשיר וכו', אולי ר"ל שלא ידעה הרבה, וכסבורה שהצדיק מתפלל, וכשנרפא מביאין קרבן, ואולי משום כך הביא דורון יקר.

אמר המעתיק למלאות הגליון נביא כאן השמטה לפסח – צא ולמד וכו', שמעתי לבאר זכונת בעל ההגדה לומר שאף שבכל דור הגויים מעמידים פני ידידות כלפינו אין זה רק מן השפה ולחוץ, והיינו צא ולמד שלבן אמר יש לאל ידי לעשות עמכם רע וכו'.

מקשים העולם כיצד בורא פרי האדמה פוטר המרור שדרכו בבישול וברכתו שהכל, וכעת נדמ"ח גליון הגרע"א ז"ל בשו"ע מכת"י תוספת דברים וז"ל והכא הוי כדיעבד דהא אינו יכול לברך על החריין דדילמא יצא בברכת הפת, ובדיעבד יצא בהאדמה, - המשך השמטות יובא בס"ד בשבוע הבא.

***

אמר המעתיק אעתיק כמה פרפראות לפרשיות השבוע.

- א. איזה דבר בעלמא טמא, ואימעיט מקרא בזב דטהור לגמרי.
- ב. היכי משכח"ל מצורע שמותר כולו להכנס למקדש למתן בהונות ועוד.
- ג. היכן מצאנו מצורע שאין אשמו מכשירו ואפ"ה הוא קודם לחטאתו.
- ד. היכי משכח"ל אדם שמותר לאכול רק כזית א' בפסח.
- ה. אלו שערות שבגלוי ואין המצורע מגלחם.
- ו. היכי משכח"ל זב שראה ב' ראיות ביום א' ואינו חייב קרבן.
- ז. היכי משכח"ל הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו דטמא מיד.
- ח. מצורע הנכנס לבית הכנסת עושין לו מחיצה, איזה מחיצה לא מהניא.

פרשת מצורע

זאת תהיה תורת המצורע וגו' (י"ד ב'), וסגי בחד קרבן על כמה נגעים, מכל מקום בדעתו תליא, וז"ל החזו"א נגעים ס"ד סקי"א הא דמביא קרבן אחד, היינו אם כיון להביא את הקרבן על כולם, אבל אם כיון להביא על אחד דוקא, בע"כ לא הוי כפרה, וחייב גם על השני עי"ש.

והנה נרפא וגו' (י"ד ג'), עי' רש"ש שבת קל"ב שכתב דדוחק לומר דמדכתיב והנה נרפא דאם נקצץ פטור מצפורים דלא אישתמיט תנא לאשמעינן חידוש זה, ואמנם בתוס' דנגעים איתא היתה בראש הערלה ימול וטעון צפורים, ואולי אם צריך קרא לזה, נלמד מדכתיב מן הצרוע, לאשמעינן דאע"פ שתורת צרוע עליו מביא צפורים, {מיהו אשכחן כיו"ב ואחר ישתה הנזיר יין, ואחרי מות וכו' ישוב הרוצח וכיו"ב, אף דגם שם ניתן להדרש, ועי' חזו"א נגעים כל הפרטים בקוצץ בימי הסגרו וחלוטו, ועוד דינים בזה}, ועי' ירושלמי פרק קמא דמגילה, {ומיהו בתורת כהנים דרשינן לה עי"ש ובחזקוני ובנצי"ב}.

וישב מחוץ לאהלו וגו' (י"ד ח'), דעת הגר"א באליהו רבה פי"ד דנגעים, דנכלל כאן ב' מידי, א' דצריך לפרוש מלדור בביתו, ב' איסור תשמיש המיטה, ועי' בפירוש החפץ חיים על התורת כהנים ובעמק שאלה על השאלות דכן משמע בגמרא, ומשמע דזה גם בעיר שאינה מוקפת חומה, ואין לו אשה שריחקתו תורה מביתו, והיינו דכתיב מחוץ שענינו כמו גירוש, {ולפי זה מצורעת גם זה שרי, עי' כריתות דף ח'}, ומדכתיב וישב משמע דוקא בקבע, אך מותר להיכנס ארעי לביתו, ואם כבר מכר ביתו וכעת קנה בית, יש לומר דגם זה אסור, דלא רק היכי דלקיבעא קמא הדר, וכן אם שכר כעת בית שכירות ליומא ממכר הוא, ושמא דוקא אם יש בביתו ד' על ד'.

וישב מחוץ לאהלו וגו' (י"ד ח'), כתב המלבי"ם לקמן ט"ו כ"ד דכלל הוא דכל היכי דכתיב המספר ברישא אין אומרים בו מקצת היום ככולו, וכגון שבעת ימים שאור לא ימצא, שבעת ימים תהיה וכו' וכיו"ב, וכן שאול נענש ששמואל אמר לו להמתין שבעת ימים והיה לו להמתין עד תשלום הימים, {ובלולב דכתיב ושמתם ז' ימים היינו דמשנטל לולב יצא אף דשמחה איתיה בכל היום, ודכתיב ובסכת תשבו ענין אחר הוא}, - ומש"כ משאול אינו ענין למקצת היום ככולו, שכל האומר לחבירו עד יום פלוני ימתין לו עד כלות היום.

וביומא ו' פליגי אמוראי בבוועל נדה אם טובל כבר ביום, אע"ג דכתיב וטמא שבעת ימים יש לומר דכיון דכתיב ותהי נדתה עליו משמע ככל חומר נדה, אך קיי"ל דטובל ביום כיון דכתיב וטמא ברישא, ואם כן ניחא במאי קמיפלגי.

והנה במצורע כתיב ברישא וישב מחוץ לאהלו משמע דמקצת היום ככולו, ועי' רש"ש שלהי חולין דאפילו קודם תגלחת כן, וכן כתב המנחת חינוך, ובדבר אברהם העיר על המנחת חינוך דלא משמע כן בתוס' הרא"ש בבא מציעא ל' דשם כתב דומיא דתרומה, וצריך עיון למה לא נימא דומיא דמעשר, ועל המחמיר להביא ראיה, אך עי' בבאר שבע כריתות כ"ו טעם הדבר, ובמק"א נתבאר, ועי' מש"כ בפרשת בהעלתך.

והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו וגו' (י"ד ט'), בתורת כהנים דרשינן שהגילוח בכהן, ומכל מקום בדיעבד מהני בישראל, ואפילו שהסיר שערו בנשא ושייר ב' שערות לגילוח בתער נמי מהני

וכמו בנזיר עיין פ'י הרא"ש נזיר ס"א וכמש"כ באחרונים בדעת תוס' שבועות ג', ומכל מקום אף דמצוה איכא בכל השערות ולא נצטוה המצורע להסיר שער הזקן בנשא, מכל מקום מסתברא דבמקומות הצנועים מסירם קודם ביאת הכהן על ידי עצמו, א"נ מסירם אחר שכבר גמר הכהן שאר השער אף שעיקר המצוה על ידי כהן, {ואם מסיר זקנו בתער, אף שהתירו מדין עשה דוחה לא תעשה, לא אמרינן שכיון שמצותו בכהן הרי קפגים קצת בזה, כיון דסוף סוף יש בזה מצוה, וכן בנזיר אף דמדאורייתא מצוה לגלח על ג' קרבנות, אם גילח על אחד לא קנגע בלתא דאיסור הקפה}, וכן במצורעת, ועיין בתשובות בשמים ראש ובאחרונים שהעירו בזה, {וכן למאן דאמר הקפת כל הראש לא שמה הקפה אין צריך ליטול את של הראש קודם, וימנע על ידי זה מלאו דהכל התירה תורה כל שבאותו היום, ועי' בסוגיא דנזיר}.

וביום השמיני וגו' (י"ד י'), בעלמא חטאת קודמת לאשם, חוץ מאשם מצורע שמכשירו לקדשים, ועיין בחו"ב זבחים צ' ב' דיש לדון במצורע שמביא ה' אשמות {עי"ש דכתב בחזו"א כן, וכן כתב במשך חכמה וכמו בה' לידות}, אך כבר הותר בקדשים בראשונה, אם יש לו כח מכשיר, ואף דבאותו מצורע מסתבר כן, אך יש לדון אם לפניו חטאת של אדם אחר, ואשם מצורע של זה.

והגאון בעל ושב הכהן כתב בספרו דעת קדושים דרוש א' דמה שאמרו זה בנה אב דחטאת העוף קודמת לעולת בהמה הוא לריבויא גם בה' קרבנות, דכבר הותרה בראשון, מכל מקום יש יתרון לחטאת, והתם נמי יש לומר דהוא הדין בעולת בהמה דאחר, אף דלשון הגמרא בחד גברא קאמר, ועיי"ש עוד אם יש באשם כיו"ב ואכמ"ל, ועי' מש"כ בפרשת תזריע.

והעמיד הכהן המטהר וגו' (י"ד י"א), אולי נרמז שלכתחילה ייעשה הכל ע"י אותו הכהן כולל שחיטה וזריקה חוץ מקבלה, וי"ל הטעם כי היכי דלא נכספ' שרבים יתעסקו עמו, גם אחר שנכסף בגילוח, שו"ר באו"ח, ומשמע דר"ל דגם הכהן שטהרו ע"י צפרים, אך הוא דבר מחודש מאד שנחייב את הכהן מכל המקומות שיבא עמו לבית המקדש מדין ועד באר שבע.

והעמיד הכהן המטהר וגו' (י"ד י"א), ומכל מקום אין עמידה מעכבת, דהרי גם בן יומו אית ליה טהרה עיין תוס' סוטה כ"ז לענין ערכין כעין זה, ולא דמי לסוטה, ורק אין לו בהן יד תנן, {כך ראיתי מובא מספר פתח הדביר או"ח קצ"ט, וכתב שם דגוסס וטריפה לית ליה טהרה, וצריך עיון במלבי"ם}.

על תנוך וגו' (י"ד י"ז), במתניתין תנן הכניס ראשו הכניס ידו וכו', שמא לא סגי בהכנסת אזנו או אצבעו דתנוך ובהן שליחותא דראש ויד קעבידו, ואפשר דאי משכח"ל שנכנס דרך גגין בלשכה הפתוחה לקודש והשמן לא נפסל ביוצא עי' אור שמח דמכל מקום לא מהני, אם הכניס רק אזנו ואצבעו שאין הטעם כאילו השמן בחוץ, ובלשכות לא מהני הזאה אף דאין חייבין עליהם משום טומאה.

ובמצורע שמותר לו להיכנס כגון שמביא קרבן שני לנגעו, עי' חזו"א שלהי נגעים, והוא כולו בפנים והכהן בחוץ, רק טבל אצבעו בפנים ונתן עליו, לא מהני דבעינן שיהיה הכהן בפנים, ובמילואים, כתבנו במקום אחר דלא סגי בהכנסת היד בלבד וכן באכילת קדשים אם שוכב בעזרה, ורק ראשו ולבו בפנים נמי לא מהני ולוקה משום אכילת קדשים בחוץ, עי' רי"ק פרק י"א ממעשה הקרבנות, - מה הוא תנוך, נתבאר בפרשת תצוה עי"ש, והרמ"א בספרו תורת העולה חלק ג' פרק ס"ח נקט דתנוך היינו האליה של אוזן.

יתן על ראש המטהר וגו' (י"ד י"ח), בפנים יפות כתב שאחר שמתן הראש אינו שיירי מצוה, ואינו מעכב הטהרה, יש לו למהר לשחוט החטאת ומיד ליתן מתנה אחת ואז כבר מותר להיכנס ותו אינו מחוסר כיפורים, והדברים מחודשים מאד דפשטא דקרא משמע שהחטאת קריבה רק אחר כך, ומצאתי שכן כתב להדיא המאירי ביומא, גם הרי צריך הקטרת אימורים, - עי' ברבנו הלל על התורת כהנים דגם לוג השמן הבא אחר עשרה ימים, מכל מקום אינו יכול לבא אחר החטאת, ועי' מפרשי התורת כהנים.

והעלה הכהן את העלה ואת המנחה וגו' (י"ד כ'), יעויין במכילתא דרשב"י סוף פרשת יתרו יכול יהא המזבח קטן ויעמוד בארץ ויקטיר, {ר"ל שיכול להעמיקו, א"נ יעמוד על גבי כלי שאינו חוצץ או כל כיו"ב ועיקרו מאי דבעי למימר}, {ת"ל והעלה, ר"ל דצורת ההקרבה היא דוקא בהעלאה, דלא לחינם כתבה תורה והעלה, {אף דיש מזה עוד ילפותות, זכר לדבר עיין תוס' הרא"ש קידושין דכתיב בעגלה ערופה והורידו דיש מצוה שאם היא למטה יעלוה לקיים והורידו}, וה"נ כאן אם העלה מנחה שלא קידשה וקידשה בכלי על גבי מזבח ביטל מצות והעלה, וצריך להורידה ולהקדישה ולהעלותה אף דאם כשכבר היא למעלה מקודשת שמא לא תרד דלעולם אין להוריד ממזבח דבר קדוש, עי' רמב"ם פרק ג' מפה"מ ה"ג ובתוס' יומא מ"ה ב', אך שאינו קדוש שאני, ועי' חזו"א בהעלה קוף, ואף דלשון והעלה מושאל גם כן בלא מעשה העלאה, מכל מקום כאן נדרש לכך.

וכעת ראיתי במלבי"ם שכ' שם שלשון העלאה הוא רק או בחוץ או בחינוך המזבח, {עי"ש שמזה דרשו חכמים גם בשלא לשמה וכנראה הראב"ד לא גרס לה, וכן הגר"א, א"נ אסמכתא בעלמא היא}, ברם עי' מש"כ אאמו"ר זללה"ה בזבחים ס"ב דהא דכבש מעכב מכל מקום ראוי לבילה בעינן, אם כן יתכן לומר דוהעלה הכהן הוא כאילו כתוב והעלה את עצמו גם כן והקרבת עמו, {כעין דדרשינן יביא אותו את עצמו, וה"נ כאילו כתיב והעלה בעצמו}, דוהעלה הכהן מיותר דאפילו הולכת אברים לכבש בעי' כהונה, ומזה דרשו במכילתא שלא יעמוד למטה ויקריב, - וע"כ צריך לומר שיש שום טעם שכתבתו תורה בטהרת המצורע.

שו"ר בחו"ב זבחים ס"ה א' שכתב דהקטרה עצמה אין צריך שהכהן יעמוד על המזבח בשעה שמקטיר וכו' אלא שאין ראוי לעשות כן עי' ראב"ד בפ"ל לתורת כהנים וכו', ומשמע דהראב"ד ז"ל לא היה לו דברי המכילתא, - וכ"כ במק"א דהמעלה בחוץ על הריצפה פטור דבעי' דומיא דפנים שצריך העלאה בגובה.

ואם דל הוא וגו' (י"ד כ"א), בפרשת ויקרא כתיב ואם לא תשיג ידו, וכתיב ואם לא תגיע ידו די שה, וביולדת כתיב ואם לא תמצא ידה די שה, {ושם בעלה חייב בהם}, ובפרשת מצורע כתיב ואם דל הוא ואין ידו משגת, וצריך ביאור בשינוי הלשון, {ויש לעיין במלבי"ם ואינו תח"י}.

על מקום דם האשם (י"ד כ"ח), כתב רש"י על מקום דם האשם אפילו נתקנח הדם עי' מנחות י', למד שאין הדם גורם אלא המקום גורם, והוא ממנחות י' א', ועיין חשק שלמה בשם רבו דנקטיה הכא משום דעני הוא וזימנין דמייתי לה אחר י' ימים משום הכא רמזיה הכא, שו"ר בר"ח פלטיאל בזה ועיי"ש כמה דיוקים, {ובמק"א כתוב מה הדין שנקטע הבהן בין מתן דם למתן שמן למ"ד דיש לו טהרה אם י"ל דשמא בעינן בזה על מקום דוקא}, א.ה. ז"ל ר' חיים פלטיאל ונתן הכהן מן השמן אשר על כפו, לעיל בעשיר כתיב ומיתר השמן וכאן כתיב ונתן הכהן, לעיל כתיב על דם האשם וכאן כתיב על מקום

דם האשם, אלא משום דלעיל כתיב ולוג אחד שמן גדול כדדרשינן האחד המיוחד שבעדר וגבי דל כתיב ולוג שמן מצומצם ולהכי התם כתיב ולקח הכהן מלוג ויצק דשופך בריוח בכל הכלי על היד, וכאן כתיב מן השמן יצק הכהן דאינו אוחז בכלי רק בצמצום שופך על הכף ולהכי אמרי' התם ומיתר השמן משום דהוה עוד הרבה על היד והיה ממלא כל דם האשם וכאן ונתן מן השמן משום דהיה מועט והיה נותן בצמצום דלא היה ממנו רק מעט לא היה מגיע ממנו לכסות כל דם אלא על מקומו היה מגיע.

וראה את הנגע (י"ד ל"ז), שמעתי דנרמז שיהיה בודק אם יש עוד מקום מנוגע בית ואחר כך יראה את הנגע, וזה רק בבית ולא באדם, {ובדרך דרוש יש לומר דלמצוא המטמון סגי בכותל אחד כשחולץ האבנים, אך שמא יש בכמה מקומות}, ועי' משך חכמה י"ג ג' מש"כ על כפילות הלשון.

והאכל בבית וגו' (י"ד מ"ז), עיין מ"א סימן י"ט סק"ב בענין בגד שלבשו להבריח את המכס דאפשר דחייב בציצית, ובא"ר סק"א כתב דפטור, ובתוס' ר"י מפריש ע"ז ס"ה מפורש כהא"ר דפטור, ובמק"א נתבאר דלפי זה כיון שאינו נחשב מלבוש כשאר בגד, א"כ בבית המנוגע טמא מיד ואין צריך להמתין כדי אכילת פרס, ועי' חו"ב דלא דמיא להוצאה כל כך דהרי מקל של זקנים שרי להוציאו בשבת, וטמא בבית המנוגע מיד.

ועי' בחזו"א כלים דדין שהייה, הוא גם כן במצורע יושב והטהור עובר, ולא דוקא בבית, - ובעכו"ם אין דין שהייה אלא טמא מיד כיון דאינו מקבל טומאה, עי' ספרי ובראשונים, - ולענין תפילין אם חשוב כמלבוש צריך בירור דיש לומר דסוף סוף אינו כשימוש של לבוש, ואכמ"ל, - {בקונטרס הראיות להריא"ז שבועות כתב וז"ל נכנס לבית המנוגע דרך גגין עד שלא יכנס כולו טהור וכן נכנס לעזרה דרך אחוריו פטור וכו', ולפי זה תחת האילן יש בו חומר יותר דרק בבית יש דין זה, ולפי זה מצורע יושב תחת האילן והטהור עובר ליתא לענין זה}.

ולקח לחטא את הבית וגו' (י"ד מ"ט), בפרק י"ד דנגעים תנן דמזה על המשקוף, {ובתורת כהנים יש אומרים על כולו, ומשמע דר"ל דאפשר על כולו בכל מקום שהוא אבל לא על הקרקע ועל גגו, גם שמא בתוכו ל"מ לכו"ע, ואם נלמד מפסח זה מעכב}, ומכל מקום על הדלת והחלון מסתברא דלא מהני, אף דבחיוב נתיצה איתנייהו, ובית שער הצמוד לו ואין בו ד' י"ל דמ"מ לא מהני הזאה עליו, - נשפך הדם בין ההזאות שמא אפשר להשלים על ידי צפור שניה, ואין צריך להתחיל מתחלה.

ושלח את הצפר וגו' (י"ד נ"ג), דעת רש"י וכן דעת הרמב"ם והסמ"ג דיש לו להיכנס לפניו מן החומה ולשולחו משם, וזה גם במצורע אע"ג דקרא דמחוץ לעיר בבתיים כתיב הוקשו זה לזה, {ועי' בחזו"א נגעים דהוא הדין שדה שבתוך העיר הרי זה כאילו נסתיים שם העיר}, ואילו בתוס' קידושין נ"ז עי"ש ובראשונים סבירא להו דהוא הדין סמוך לעיר נמי כעיר והרי תוך שבעים אמה לכמה מילי הרי הם כעיר, ומה שכתבה תורה מחוץ לעיר בבתיים ולא במצורע לפי שבבתיים סתמא הוא בעיר וצריך לצאת, וכעת ראיתי במשך חכמה עי"ש ועי' משנה למלך ריש פרק י"א מטומאת צרעת, וראיתי בשם ספר שם עולם ריש פרשת מצורע באורך על זה.

איש איש וגו' (ט"ו ב'), עי' חו"ב כריתות ה' דזב שביום ה' טרם הספיק להביא קרבנותיו, ראה ב' ראיות, והקריב קרבנותיו, וראה באותו יום ראייה שלישית, טובל וטהור עי"ש, נמצא דמשכח"ל ראה ג' ראיות ביום אחד ואינו טמא כזב גמור.

ורחץ במים את כל בשרו וגו' (ט"ו ט"ז), בזב כתיב בשרו, שצריך מים חיים, ואין צריך מים שכל גופו עולה בהן, משא"כ בבעל קרי כתיב "כל" בשרו, דבעינן כל גופו עולה בהן עיין משך חכמה, א.ה. ז"ל המשך חכמה, אמרי' ורחץ במים אפילו במי מקוה, את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן אמה על אמה ברום שלוש אמות, לפי זה דהך כל בשרו קאי אשעורא דמקוה, אתי שפיר דגבי זב כתוב ורחץ בשרו במים ולא כתיב כל בשרו, משום דתמן לא בעי שיהא הטבילה בארבעים סאה, רק מעיין בכל שהוא, וכפי שיטת הראשונים הברורה דבין אדם בין כלים מטהר בכל שהוא ודו"ק.

ורחצו במים וגו' (ט"ו י"ח), עי' במלבי"ם דרק בפעם העשירית דרשינן במים שכל גופו עולה בהן דכאן היה צריך להיות נקוד בשוא, וז"ל שם, ורחץ במים דרשינן במי מקוה, פירש"י משום דכתיב במים בפתח וכו', והנה תראה גודל חכמת חז"ל ורוחב בינתם שכבר נאמר בפרשה זו עשרה פעמים ורחץ במים ולא דריש עליהם מאומה והמתין עד הנה וזו פליאה גדולה, אבל שים לבך למראה, שכל במים שנאמר עד הנה בא בו טפחא או אתנחתא וסוף פסוק שהם טעמים המפסיקים וידוע שבכל הפסק נאמר דין הב' בכל"ם להנקד בפתח, ואם כן אין ראייה מפתח הב' של במים שהוא מורה על הידיעה, שי"ל שבא הפתח מטעם ההפסק, לכן החרישו ולא דרשו מאומה, רק פה מצאו שתחת מלה במים נקוד טעם תביר שאינו מן הטעמים המפסיקים, והיה ראוי שינקד ב' במים בשוא, ומוכרח שנקוד פתח להורות על הידיעה, ומ"ש את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהם זה נדרש ממלת כל, כי בכל המקומות כתוב את בשרו, וכבר בארנו הדרושים שהיה לחז"ל על כל המקומות שכתוב בלשון ורחץ את בשרו למעלה.

ואם שכב וגו' (ט"ו כ"ד), השיב אאמו"ר זללה"ה דבועל נדה שילדה נקבה דאין נראה שיהא טמא שבועיים דאין דין זה רק ביולדת עצמה, - ואם בא על שומרת יום כנגד יום יש בזה הרבה מאד חילוקים ואין כאן המקום לפרטם.

ותהי נדתה עליו וגו' (ט"ו כ"ד), עי' חזו"א כלים ס"א סק"ו שיש להסתפק אם בועל נדה עליון שלו מטמא, ועי' בחו"ב נדה ל"ג בשם הערוך דאינו מטמא.

ותהי נדתה עליו וגו' (ט"ו כ"ד), מכל מקום יכול לטבול להיטהר מטומאת בעל קרי וישאר טמא בטומאת בו"נ, כך מבואר ביומא ו' ב', וידוע הנידון בטבילה מטומאה אחת בלבד, ובכאן כתב שם בתוס' ר"י הלבן וז"ל והרבה בדוחק יבא היאך תפקע ממנו טומאת קריו וטומאת בועל נדה עדיין עליו, ואכמ"ל.

ותהי נדתה עליו (ט"ו כ"ד), אע"ג דקרא בה' טהרה וטומאה מ"מ ילפי' נמי יבמות מ"ט דקידושין תופסין בנדה וע"כ לומר דרמזה תורה כאן ד"ז, דאיירי שמקדש נדה בביאה, וע"ז ילפי' דקרי ליה קרא תהי שהוא מלשון הויה.

וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר (ט"ו כ"ח), ולא כתיב אופן הטהרה כמש"כ הראשונים ז"ל, ויתכן דנרמז הא דאמרינן דיש להסתיר ליל טבילה, א.ה. ז"ל הרמב"ן ט"ו י"א ולא הזכיר הכתוב טבילה באשה, כי הזכיר זב האיש וטומאתו, ואמר בסוף ורחץ בשרו במים חיים וטהר, וחזר ואמר באשה ואשה כי תהיה זבה, כאיש הזב, דם יהיה הזב שלה לא לובן כאיש, והזכיר הטומאה בנדה ובזבה, ואחרי כן הזכיר בזבה ואם טהרה מזובה, כאשר יטהר הזב מזובו, וספרה לה שבעת ימים, כאשר יספור הזב, ואחר תטהר, כטהרת הזב, ועל דרך הפשט, שתהיה צריכה רחיצה במים חיים כזב, אבל רבותינו

הקלו בטהרת הזבה שתטהר כדרך שאר הנטהרים מטומאתם במי מקוה {תוספתא מגילה פ"א הי"א}, והטעם להם, מפני שלא היה צריך להזכיר כלל ואחר תטהר, שבכלל האיש היא, שלא בא הכתוב אלא להזכיר החלוק שבין הזכר לנקבה שיהיה זובה בדם ולחלק בין עת נדתה ובין בלא עתה, ולפיכך סברו שבא הכתוב לרבות לה טהרה, לומר "ואחר תטהר" כנטהרים בתורה גם בלא מים חיים.

אל הכהן וגו' (ט"ו כ"ט), בזבה כתיב אל הכהן ברישא וביולדת אל פתח וגו', דהתם הוא ליל טבילה ומסתמא שימשה בלילה והיא טבולת יום ביום ח' משא"כ ביולדת שכבר מותרת קודם לבעלה ע"י משך חכמה דזה נרמז כאן, אך גם ביום פ"א הרי היא מחוסרת כיפורים אבל אח"כ אינה כבר טבולת יום, ובטהרת מצורע נמי כתיב כן.

והדוה בנדתה וגו' (ט"ו ל"ג), עיין רשב"א שלהי גיטין שהקשה על מה שאמרו בירושלמי שם דזקנים שאמרו שלא תתקשט אתיא כב"ש וכו', א.ה. ז"ל הרשב"א ירושלמי והדוה בנדתה והזב את זובו זקנים הראשונים היו אומרים תהא בנדתה לא תכחול ולא תפקוס עד שתבא במים אמר להם ר' עקיבא משם ראייה אם אומר את כן אף היא מביאה את עצמה לידי כערות והוא נותן עיניו בה לגרשה, ואתיא דזקנים כב"ש ודר' עקיבא כב"ה, ותימה הוא למה הוצרך לומר ודר' עקיבא כבית הלל אלא כדברי עצמו היה לו לומר דהא אית ליה לר' עקיבא דמשום נוי רשאי לגרשה ולדברי ב"ה עד שימצא בה ערות דבר כגון שהקדיחה תבשילו אבל משום כיעור ונוי לא וצ"ע.

***

תשובות לשאלות.

א. ע"י תשב"ץ ג' רס"ד דראיה שניה של זב דאימעיט באונס הרי זיבה זו טהורה לגמרי, {וע"י דובב מישרים ד' קצ"ד ראייה לזה}.

ב. ע"י חזו"א שלהי נגעים ומשך חכמה דגם במצורע איכא דינא דמביא קרבן א' ואוכל בקדשים ועל שאר נגעים יביא בפנ"ע, א"כ מותר להכנס לשאר קרבנות, {ועחו"ב זבחים צ'}.
ג. כנ"ל חזו"א ומשך חכמה דמשכח"ל כשצריך להביא כמה קרבנות על הנגעים, כ"כ בחו"ב זבחים שם.

ד. ע"י תוספתא ריש זבחים דאם ראה ראייה אחת מבעו"י בער"פ וטבל אוכל פסחו בלילה וא"צ לחוש שמא יסתור בראיה שניה ומ"מ מותר לאכול רק כזית, {ע"י חו"ב ריש זבחים}.

ה. ע"י תוספתא נגעים וילקוט דמצורע אינו מגלח ריסי עיניו.

ו. ע"י חו"ב כריתות ח' דזב שביום ח' שלו לא הספיק להביא קרבן עד שראה עוד ב' ראיות ואח"כ הקריב קרבנו, ושוב ראה ראייה א' דטובל וטהור, ע"י"ש עוד.

ז. ע"י חו"ב שבועות י"ז דאם כבר עמד שם דרך אחוריו ואז טימאו הכהן דיש לומר דטמא מיד.

ח. מסתברא דמחיצה של בני אדם לא מהניא.